

بهره‌ای از قرآن در آینده پژوهی

«کلیاتی از آینده پژوهی»

سیدرضا موسوی‌نیا

آینده پژوه و عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی

شهریور ۱۴۰۵

«از آینده‌نگری (پیش بینی) به آینده‌نگاری»

آینده‌نگاری

- نگرش چرخشی به تاریخ
- ساخت آینده مطلوب مبتنی بر گسترش تخیلات آگاهانه

آینده‌نگری (پیش بینی)

- نگرش خطی به تاریخ
- پیش بینی آینده محتوم مبتنی بر زنجیره علت و معلول ها

کجا باید پیش‌بینی کنیم و کجا وارد فرایند آینده‌نگاری شویم؟

پیش‌بینی

- قدرت عناصر از پیش تعیین شده
- افق زمانی کوتاه‌تر

آینده‌نگاری

- عدم قطعیت بیشتر
- بازه زمانی طولانی‌تر

پیش بینی خود تحقق بخش؛ پیش بینی خود مخرب

پیش بینی های خود کام بخش و یا خود مخرب؛ محصول تدام روندهای کنونی و عناصر از پیش تعیین

نیستند بلکه:

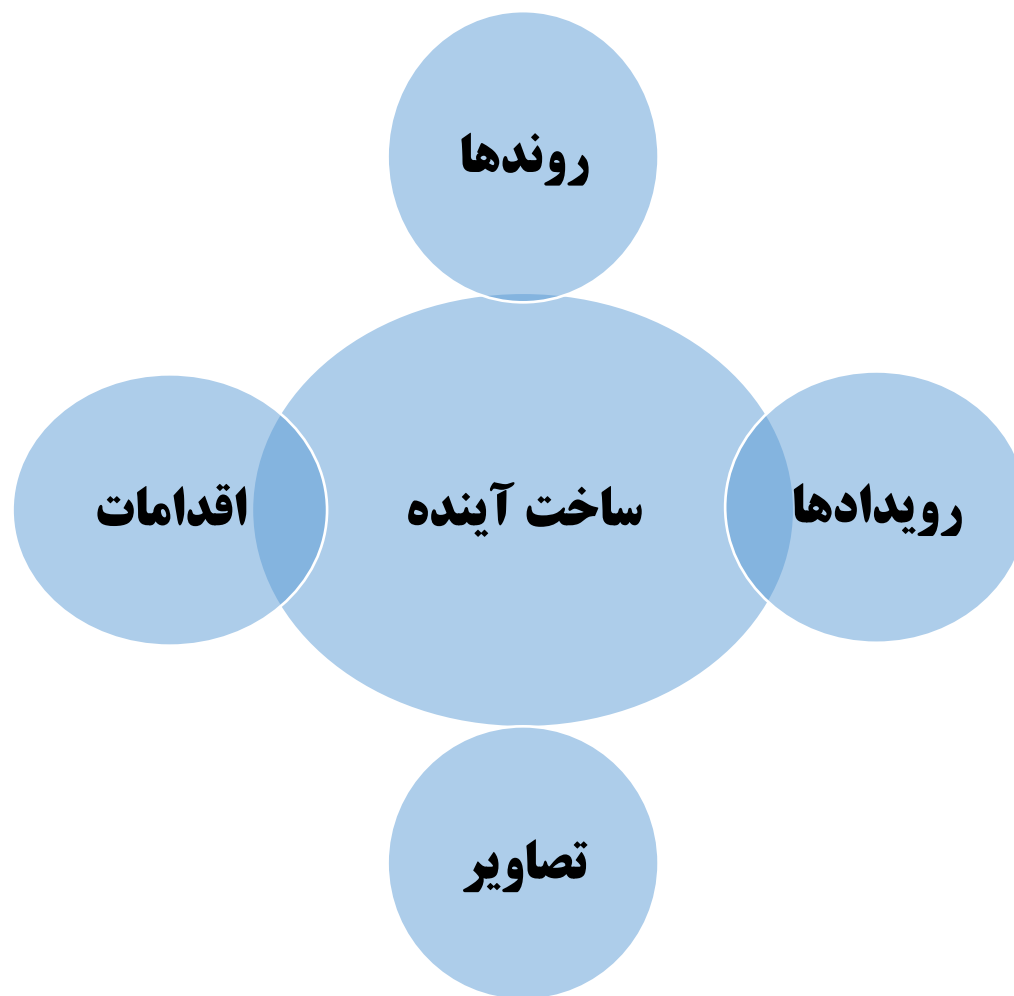
محصول اراده کنشگرانی هستند که مسیر آینده را (با تصمیم و کنش) خود به سمتی

دیگر می برند تا ادعایی که به عنوان پیش بینی مطرح شده است؛ صحیح از آب دربیاد.

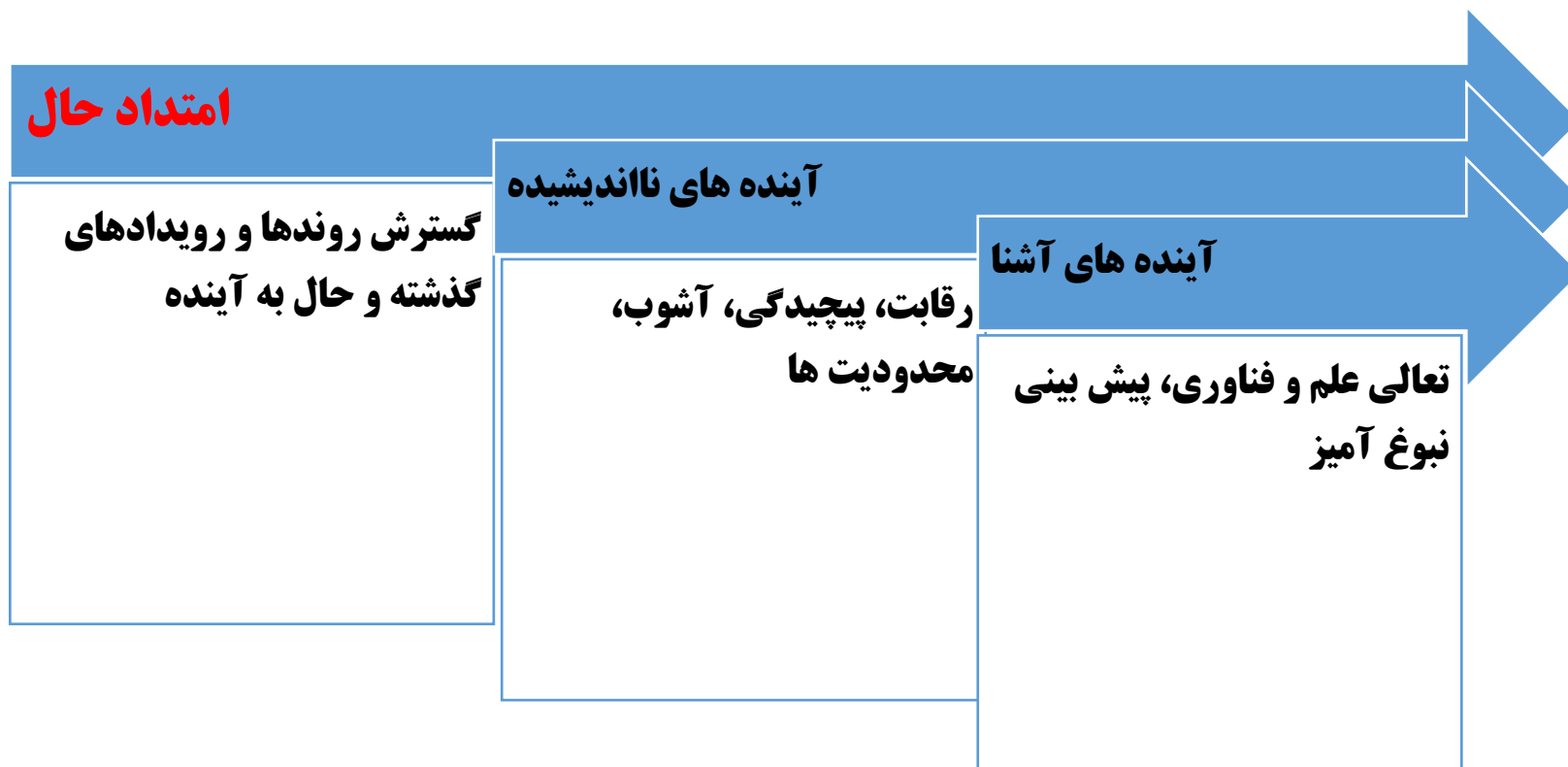
سه ستون صلی مطالعات آینده از دیدگاه هرمن کان

جیمز دیتور: آینده محصول روندها، رویدادها، تصاویر و اقدامات است

آفت‌های آینده پژوهی در فرایند سیاست‌گذاری

قواعد نظام هستی و امکان ساخت آینده

- ❖ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ ...
- ❖ لِكُلِّ نَبِيٍّ مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ....
- ❖ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ....
- ❖ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ؛ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى....

- إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ...
- مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْشَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً.....
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ.....
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْصَرُوا لِلَّهِ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ.....
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا.....

□ يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ؛ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ.....

□ خدا هر چه را خواهد (از احکام یا حوادث عالم) محو و هر چه را خواهد اثبات می کند و اصل کتاب (آفرینش) نزد اوست

آینده پژوهی، قرآن و تبلیغات

- (1) آینده جوامع و جهان اسلام در گرو کنش جوامع و حکومت ها در بطن قواعد نظام هستی است.
- (2) انسان ها افسران، خادمان و کارگزاران تاریخ نیستند؛ تاریخ با کنش روزانه انسان ها ورق می خورد.
- (3) استعاره اثر پروانه ای برای ساخت آینده؛ (هر کسی شمعی روشن کند دنیا گلستان می شود)
- (4) معنای توکل در قرآن وادادگی نیست؛ «ما کار خود را کنیم؛ خداوند هم کار خودش را می کند.»
- (5) تدا اسکاچپول: ساختار و چیش کنش ها انقلاب آفرین است نه شدت و کمیت رویدادها؛
- (6) وحدت عملی زمینه ساز نظریه وحدت خواهد بود.